Groep 1

de Piramide-methode
dr. Jef J.van Kuyk

Winter

Winterweer

Lessen over de winter voor groep 1 aan de hand van de Piramide methode

Amanda Binnema

Winter

Winterweer

Lessen over de winter voor groep 1 aan de hand van de Piramide methode

Groep 1

Amanda Binnema
Onderwijskundig ontwerpen

de Piramide-methode
dr. Jef J. van Kuyk

Voorwoord

Winter, de tijd van sneeuw, ijs, schaatsen en lekker binnen bij de kachel zitten. De verandering van de seizoenen, dat is iets wat voor jonge kinderen elk jaar weer een hele belevenis is. Zou het gaan sneeuwen? Sommige jonge kinderen hebben nog niet vaak sneeuw gezien. Het klimaat is aan het veranderen. Toch is het belangrijk dat jonge kinderen de typische dingen van de bepaalde seizoenen weten en dat ze de seizoenen beleven.

Er was nog geen piramide thema speciaal gericht op de winter. Op de basisschool hadden ze er behoefte aan en zo komt het dat er in dit themaboek een aantal lessen over de winter zijn uitgewerkt. De lessen zijn toegespitst op de taalontwikkeling van jonge kinderen.

Amanda Binnema

Inhoudsopgave

Voorwoord
Deel 1 Algemeen pagina 5
Inleiding pagina 6
Begrippen pagina 7
Ouderactiviteiten pagina 8

Deel 2 Spelprogramma pagina 9
Creëren van spelsituaties pagina 10

Deel 3 Groepsprogramma pagina 11
Voorbereiding pagina 12
Groepsexploratie pagina 13
Oriënteren pagina 13
Demonstreren pagina 15
Verbreden pagina 17
Verdiepen pagina 18

Deel 4 Taalontwikkeling pagina 20
Taalontwikkeling voor groep 1/2 pagina 21

Deel 5 Bijlage pagina 25
1 Boeken pagina 26
2 Netwerk van begrippen pagina 30
3 Seizoenskaarten pagina 31
4 Seizoenskaartjes pagina 33
5 Memorie pagina 35
6 Werkblad winter/zomer pagina 36
7 Stempelkaarten winter pagina 37
8 Stempelkaarten letter S pagina 39
9 Beheersing van de basisbegrippen pagina 41

Winter

Winterweer

Lessen over de winter voor groep 1 aan de hand van de Piramide methode

Deel 1:

Algemeen

Inleiding

Het project winter maakt deel uit van het ontwikkelingsgebied oriëntatie op wereld en tijd. Ook de taalontwikkeling zal volop aan bod komen.

Er zijn twee thema's.

Groep 1 Winterweer
Groep 2 Na de herfst volgt…

In dit project over de winter ligt de nadruk op het weer en de verschillende seizoenen.
Het ligt voor de hand om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de belevingswereld van de kinderen. De natuur, omgeving en weersverschijnselen om hun heen.
Er wordt in deze projecten aandacht besteed aan de verschillende seizoenen en aan de winter in het algemeen.
De verschillende aspecten van de seizoenen komen duidelijk aan bod.
Er zal een nieuwe letter aanworden geleerd in dit project. Te weten de letter 'S'.

Het thema voor groep 1 is : winterweer.
Bij Oriënteren worden de kinderen in de sfeer van de winter gebracht door middel van het prentenboek "ik wil een diamant".
De kinderen worden nieuwsgierig gemaakt en mogen zelf een verteltafel inrichten.
Het eerste cluster van woorden komt hier aan bod. Bij demonstreren wordt de winter ervaren door met de kinderen een uitstapje te maken in de buurt van de school. Samen met de kinderen kan er een woordspin worden gemaakt.
Bij het verbreden komt het seizoen de zomer ook aan bod.
Bij het verdiepen worden de voorgaande dingen herhaald en kan de leraar toetsen of de kinderen de stof begrepen hebben.
Dit alles op het niveau van groep 1.

Begrippen

Bekende begrippen:
jas – want – muts – trui – sjaal – koud – warm – sokken – herfst – winter – sneeuw – koud – warm – wind – nat – egel – eekhoorn – ijsbeer – pinguïn – vogels –ijs – slee – schaats – ijsbaan – sneeuwen – mensen – kleren

Basisbegrippen:
slee – schaatsen –binnen – kachel – buiten – opwarmen – sloffen – pantoffels – sneeuwbal – sneeuwvlok – ijsbaan – kale bomen – wit – weer – sneeuwpop – droog – sneeuwen – vogelhuis – winterslaap – hol – eten zoeken – vriezen – dooien – bevroren – hard – glad - glijden – vallen – rond

Extra begrippen:
Eskimo – pinguïn – iglo - bibberen – veranderen – ijspegel – lente – zomer – noten – vetbol – Noordpool – smelten – kraken – schaatsen

Ouderactiviteiten

Informeren

- informeer de ouders over het onderwerp van het project
- maak voor de ouders een overzicht van de begrippen uit het project
- ouders kunnen kinderen spullen mee geven over de winter
- liedjes en opzegversjes kunnen de kinderen mee naar huis krijgen zodat er thuis nog eens aandacht aan kan worden besteed
- thuis kunnen er boeken worden voorgelezen over de winter

Suggesties voor activiteiten thuis

De ouders kunnen thuis op verschillende manieren met het kind op het onderwerp winter ingaan door:

- als ze samen buiten zijn te letten op de natuur
- samen te zorgen voor voedsel voor de vogels
- een boek voor te lezen over de winter
- samen woorden te bedenken die beginnen met de letter 'S'
- ouders kunnen met de kinderen praten over de activiteiten die ze als gezin ondernemen in bepaalde seizoenen (zomer – op vakantie enz.)
- misschien is er de mogelijkheid om met de kinderen te gaan schaatsen (ijshal)

Winter

Winterweer

Lessen over de winter voor groep 1 aan de hand van de Piramide methode

Deel 2:

Spelprogramma

Creëren van spelsituaties

Verteltafel
Van het boek “ik wil een diamant” dat de leidraad is tijdens dit thema kunt u een verteltafel maken. Met mol en zijn vriendjes, sneeuw, sneeuwballen en ijspegels. Kinderen kunnen het verhaal dan zelf na spelen.

Winter/Eskimo hoek
In de huishoek kun je een winterhoek maken, met de materialen uit de schatkist (zie Oriënteren). Van een koepeltentje en een wit laken kun je heel gemakkelijk een iglo maken.
Zet de koepeltent op en teken op het witte laken “sneeuwstenen”. Leg het laken over de tent en klaar is de iglo. Als je geen tent hebt kan het ook met een paraplu en wit laken.
Leg ook alle soorten kleding in de winter hoek. De praatplaat van de winter kun je hier op hangen.

Taal hoek
In de taalhoek kunnen de stempel kaarten neer worden gelegd en boeken over de winter.
Kinderen kunnen uit tijdschriften plaatjes van de winter zoeken en deze opplakken of de juiste woorden er bij schrijven.
Zorg voor voldoende materiaal in de taal hoek.

Winterweer

Lessen over de winter voor groep 1 aan de hand van de Piramide methode

Deel 3:

Groepsprogramma

Voorbereiding

Lokaal

- Hang plaat materiaal van de winter op. Sneeuwlandschappen, een ijsbaan enz. Schilder eventueel sneeuwvlokken op de ramen.
- Hang de praatplaat van de herfst en de winter in het lokaal.
- Richt een Eskimo hoek in, in het lokaal. (Zie creëren van spelhoeken)
- Zorg voor veel boeken over de winter. En richt een verteltafel in.

Boeken

- “Ik wil een diamant “ over mol.
- “Kikker in de Kou” Max Veldthuis.
- Boeken over wintersport landen, waar platen in staan van de sneeuw.
- Zie verder bijlage 1

Plaat en tekenmateriaal

- Praatplaat zomer en winter
- Seizoenskaarten
- Seizoenskaartjes
- Memorie
- Werkblad winter/zomer
- Stempelkaarten winter
- Stempelkaarten letter S

Spel en ontwikkelingsmateriaal

- wereld spelmateriaal, zoals dieren, knuffels en poppetjes (Eskimo)
- Doos met winter/zomer kleren
- Ontwikkelingsmateriaal over de seizoenen/dieren/kleding

Overige materialen

- materiaal om iglo hoek in te richten
- winter/zomer kleren
- ijspegels
- nep sneeuw
- vetbollen

Groepsactiviteiten

Oriënteren

Bij Oriënteren worden de kinderen in sfeer gebracht van de winter. Doormiddel van het prentenboek "Ik wil een diamant". Mol woont in het bos en op een dag is alles wit om hem heen. In het verhaal komen veel aspecten van de winter aan de orde. Door middel van een verteltafel wordt er voor gezorgd dat de kinderen zo betrokken mogelijk raken bij het verhaal.
Er wordt met name veel aandacht aan de woordenschat ontwikkeling besteed.

Materiaal
- Prentenboek *"Ik wil een diamant "*
- Nepsneeuw
- Sneeuwpegels
- Sneeuwballen (piepschuim)
- Figuurtjes van mol, egel, eekhoorn enz (knuffels)
- Tafel
- Wit kleed

1. "Een glimmend verhaal"
Doel: de kinderen worden in de sfeer gebracht van het projectthema door middel van een prentenboek.

Aan de hand van het boek *" Ik wil een diamant "* over mol, worden de kinderen in de sfeer van de winter gebracht.
Kijk met de kinderen naar de voorkant van het boek.
Wat zien ze?
Waar zou het verhaal over gaan?
Hoe weet je dat?
Lees het verhaal voor en praat over het boek.
Hoe kan het dat de diamant zomaar weg is?
Hoe komen er ijspegels

2. Vertel tafel maken
Doel: de kinderen zijn bezig met het verhaal, voelen zich betrokken

Kom de terug op het verhaal van "*ik wil een diamant".* Laat de kinderen vertellen waar het verhaal over ging.
Waar speelde het verhaal zich af?
Hoe zag het eruit in het verhaal?
Welke dieren waren er in het verhaal?
Wat had mol gevonden?

Zorg dat je van te voren alles klaar hebt. Laat de kinderen bij elke vraag zien wat je mee hebt genomen. Om de beurt mag één van de kinderen het voorwerp op de verteltafel zetten.
Als de tafel klaar is komt het kaartje op het planbord en kunnen de kinderen met de verteltafel spelen.

3. Uitspelen van het verhaal "Ik wil een diamant " cluster Herfst en winter
Doel: woordenschat uitbreiding

herfst – winter – sneeuw – koud – warm – wind – nat – sneeuwbal – sneeuwvlok – ijsbaan – kale bomen – wit – weer – sneeuwpop – droog – sneeuwen – veranderen – ijspegel – lente – zomer

De kinderen hebben al gespeeld met de verteltafel. Zorg dat de verteltafel goed zichtbaar is. Ga er zelf achter zitten en speel het verhaal voor de kinderen uit. Verwerk hierin de woorden uit het cluster "herfst en winter".
Stel de kinderen vragen en laat ook eens een leerling het verhaal uitspelen als iemand dat durft.

Demonstreren

Bij het Demonstreren worden verschillende aspecten van de winter onder de aandacht gebracht door het maken van een uitstapje naar het park, bos of in de buurt van de school

Materialen
- tijdkalender
- praatplaat Winter
- winterkleren, muts, sjaal, wanten
- zomerkleren, bikini, korte broek, T-shirt

1. Welke kleren moet ik aan?
Doel: de kinderen leren welke kleren bij de winter passen en waarom.

Tijdens een kringgesprek laat u de kinderen nadenken over welke kleding bij de winter past.
Begin met het praten over de seizoenen.
Welk seizoen zijn we nu?
Wat voor weer past daar bij?
Wat voor kleren moeten we dan dragen? Waarom?

Laat de kinderen winterkleren zien en laat deze benoemen. De kinderen breiden hiermee de woordenschat uit en kunnen de dingen benoemen die ze zien.
Vraag de kinderen waar je het kledingstuk aan doet of op zet.
Waar zet je, je muts op?
Waar zijn wanten voor?
Enz.

Ze kunnen dit eventueel na spelen met het aantrekken van kleren bij een pop.

2. Uitstapje
Doel: de kinderen kijken met eigen ogen naar de invloed die de winter op de natuur heeft.

Laat de kinderen de winter ervaren door samen een uitstapje te maken in de buurt van de school.
Weten de kinderen nog welke kleren je aantrekt als je naar buiten gaat in de winter?
Het is de bedoeling dat de kinderen zelf zo veel mogelijk ontdekken.
Wat gebeurd er als het winter is buiten?
Kijk eens naar de bomen, zie je een verschil met de zomer?

Als het een beetje heeft gevroren kun je de kinderen een sloot of waterplas laten zien. Benoem de dingen die je ziet en die de kinderen zien.
Ga ook op zoek naar dieren, kijk naar huizen en tuinen. En vertel over de dieren die een winterslaap houden.
Is er genoeg voedsel voor de dieren?
Hoe kun je de dieren helpen zodat ze genoeg te eten hebben?
Waarom kunnen dieren in de winter moeilijk aan eten komen?
Welke dieren zien we in de zomer wel, maar nu niet?

In de klas kan verder worden gepraat over wat er buiten is gezien.

3. Woordspin
Doel: Alles wat buiten is gezien wordt verwerkt in de klas en er wordt aandacht besteed aan het fonemisch bewustzijn.

Begin met de les naar aanleiding van het uitstapje. Weten de kinderen nog wat ze allemaal zagen?

Zorg voor een groot vel papier. Schrijf de dingen op het papier die de kinderen tijdens het uitstapje zagen, wat ze hebben gedaan enz.

Bij de woorden en dingen die de kinderen noemen kun je verschillende vragen stellen:
Welke letter hoor je eerst?
Welke letter hoor je op het eind?
Kun je het woordje klappen/ spellen
Uit hoeveel stukjes bestaat het woord?

Als de woordspin klaar is, kunnen de kinderen er eventueel nog plaatjes bij plakken van de winter.

4. Praatplaat cluster Op de ijsbaan
Doel: uitbreiden van de woordenschat

ijs – slee – schaats – ijsbaan – sneeuwen – mensen – kleren
vriezen – dooien – bevroren – hard – glad - glijden – vallen – rond
smelten – kraken – schaatsen

Kijk met de kinderen naar de praatplaat. Wat zien ze allemaal. Wat gebeurd er op het ijs?
Praat over de plaat en benoem de dingen die de kinderen zien.

Verbreden

Bij Verbreden wordt ingegaan op de andere seizoenen.
Kinderen worden zich bewust van de tijden van het jaar. Er wordt de kinderen geleerd wat het verschil is tussen de winter en de zomer.

Materiaal:
- seizoenskaartjes (bijlage)
- seizoensplaten (bijlage)
- praatplaat winter
- praatplaat zomer
- werkblad wat hoort waar? (bijlage)

1. Zomer en winter
Doel: kinderen zien het verschil tussen de winter en de zomer

Kijk en vergelijk met de kinderen de praatplaat van de zomer en van de winter. De platen zijn op de dezelfde locatie gemaakt, door het weer en de activiteiten kun je zien wat het verschil is. Zien de kinderen dit ook?

Lees de volgende zinnen voor en laat de kinderen kijken of het goed of fout is.

In de winter ligt er ijs.
In de zomer zijn de blaadjes van de bomen.
In de winter kun je zonder jas naar buiten.
In de zomer is het lekker warm.
In de winter is het koud.
In de zomer kun je een sneeuwpop maken.
In de zomer moet je warme kleren aan trekken.
In de winter verkoopt de meneer ijs.
In de zomer kunnen vogels geen eten vinden.

2. Wat hoort waar?
Doel: kinderen werken zelfstandig aan de opdracht. Ze leren wat bij de zomer en bij de winter past.

In de bijlage vind je een werkblad met plaatjes van de winter en plaatjes van de zomer.
De kinderen moet alle plaatjes uitknippen. Ze krijgen een geel vel papier en een blauwe. De gele voor de zomer, de blauwe voor de winter. De kinderen moeten de juiste plaatjes bij het juiste seizoen plakken.

3. Woordenschatuitbreiding; cluster herfst en winter
Doel; woordenschat uitbreiding

herfst – winter – sneeuw – koud – warm – wind – nat - sneeuwbal – sneeuwvlok – ijsbaan – kale bomen – wit – weer – sneeuwpop – droog - sneeuwen veranderen – ijspegel – lente – zomer

Lees het verhaal voor van “Kikker in de kou”. Alle woorden van dit cluster komen in het verhaal voor. Leer de kinderen op deze manier de nieuwe woorden aan.

Verdiepen

Bij Verdiepen worden de dingen die in de vorige stadia zijn behandelt verder uitgebreid. De woordenschat wordt uitgebreid en de aspecten van de seizoenen worden verder ontwikkelt.
Door middel van raadsels en verhaaltjes krijgt de leerkracht inzicht in wat de kinderen al kunnen.

Materiaal
- plaatmateriaal dieren (ijsbeer, pinguïn, egel)
- boeken van “De kleine IJsbeer”

1. Rara, het is wit, rond en…
Doel: kennis toetsen over de behandelde woorden.

Het is wit, rond, heeft een hoed op, een wortel als neus…rara wat is dit? Sneeuwpop

Je kunt ermee door de sneeuw glijden, als iemand je trekt ga je heel hard, je kunt ermee van een berg afroetsjen…. rara wat is dit? Slee

Het is lekker warm voor je handen, je kunt het aantrekken, er zijn er altijd twee van…rara wat is dit? Handschoenen

Het is glad, soms zit er een wak in, je kunt er op schaatsen, als het vriest is het hard, als het dooit wordt het water… rara wat is dit? IJs

Het komt uit de lucht, het zijn kleine vlokjes, als er heel veel uit de lucht valt wordt alles wit…rara wat is dit? Sneeuw

Eskimo’s wonen er in, het is een huis van sneeuw…rara wat is dit? Iglo

2. Woordstukjes
Doel; ontwikkeling van het auditieve geheugen.

Sneeuw - pop
Schaats
IJs - baan
Muts
Slee
Win - ter
Eek – hoorn
Vogel – huis
IJs – beer
Sneeuw - vlok
Dooi - en

3. Woordenschatuitbreiding cluster dieren
Doel: woordenschat uitbreiding

egel – eekhoorn – ijsbeer – pinguïn – vogels – vogelhuis – winterslaap – hol – eten zoeken – noten – vetbol – Noordpool

Praat met de kinderen over de dieren in de winter. Vertel over de dieren die hier ver vandaan wonen. De ijsbeer en de pinguïn. Laat plaatmateriaal zien van deze dieren. Vertel dat er dieren zijn die een winterslaap houden en over de vogels die naar het zuiden trekken.
Met behulp van de boeken van de Kleine ijsbeer, kun je verhalen vertellen over de Noordpool en over ijsberen.
Als afsluiting kun je met de kinderen een vetbol maken of een pinda ketting rijgen en deze ophangen voor het raam van de klas.

winterweer

Lessen over de winter voor groep 2 aan de hand van de Piramide methode

Deel 4:

Taalontwikkeling

Taalontwikkeling voor zowel groep 1 en 2

Bij de taalontwikkeling wordt er een nieuwe letter geïntroduceerd. De letter 'S'. Er worden hier suggesties gegeven over hoe u de nieuwe letter aan kunt bieden.
Achterin bij de bijlagen vindt u werkbladen en andere materialen die u bij de activiteiten nodig heeft.

1. De S van Sneeuw, sjaal en schaats
Doel: de kinderen leren de letter S

Pak de praatplaat van de winter er bij en neem een plaatje van de letter S in de hand.
Vraag de kinderen of ze weten welke letter u in uw hand hebt.
Wie van de kinderen heeft deze letter in zijn naam?
Hoe spreken we die letter uit?
Laat de kinderen naar de praatplaat kijken en vertel dat er heel veel dingen op de plaat staan die beginnen met de S.
De kinderen mogen die woorden bedenken.
Schrijf op het bord of op een groot vel papier, alle woorden die de kinderen hebben bedacht met de S.
De woordjes die op het bord staan kunt u regelmatig herhalen.
Misschien wordt het nog wel aangevuld.
Geef de kinderen ook de opdracht mee om plaatjes of voorwerpen te zoeken waarvan het woord begint met de S.

2. Woorden stempelen
Doel: de kinderen gaan aan de slag met de letter S.

In de bijlagen vindt u de stempel kaarten met de letter S.
In de taalhoek kunnen de kinderen hiermee aan de slag. Wilt u dat alle kinderen deze opdracht doen. Laat ze dan in groepjes werken. Zodat iedereen gestempeld heeft.

3. Sneeuw, slee, sjaal, deur
Doel: auditieve ontwikkeling, herkennen van de letter S.

Vertel dat u steeds vier verschillende woordjes gaat zeggen.
De kinderen moeten goed opletten welk woordje niet begint met de letter S.

Sneeuw – slee – sjaal – **nat**
Schaats – sok – **muts** – sjaal
IJs – sneeuwvlok – slee – sneeuwbal
Smelten – **vriezen** – schaatsen – slapen
Seizoenen – **herfst** – schaap – school
Soep – **wit** – spin – stuur
Slof – strik – sap – **koud**
Soep – slak – **boom** – som
Spin – sok – **koek** - slee

4. Zinnen maken
Doel: kinderen leren korte zinnen maken, woorden uit de clusters worden herhaald.

Geef de kinderen een woord. Bijvoorbeeld slee.
Laat de kinderen met dat woord een korte zin maken.
Bijvoorbeeld :
Ik zit op de ***slee***
Ik ***slee*** *door de sneeuw* ***enz.***

Elk kind krijgt een ander woord.
De volgende woorden zijn geschikt om te gebruiken.

sneeuwen – sneeuwbal – sneeuwvlok – ijs – koud – sneeuwpop – slee – glad – wit – buiten – binnen – jas – koud – muts – warm – trui – sjaal – schaatsen – ijsbaan – egel – ijsbeer – pinguïn – vogels – herfst – winter – lente – zomer – warm – wind – regen – hagel – sneeuw – jaar – nat – droog – winterslaap

Als de kinderen het goed onder de knie hebben is het ook leuk om uit te proberen met wat moeilijkere woorden. Snappen de kinderen het woord? Dat wordt snel duidelijk als ze er zinnetjes mee moeten maken.

winterpeen – temperatuur – handschoenen – winterkleding – winterjas – vriezen – dooien – boerenkool – erwtensoep –koek en zopie – bevroren – wak – smelten — Elfstedentocht – vogelhuis – winterslaap – Eskimo – iglo – vetbolletjes – overwinteren – vogeltrek – Noordpool – kale bomen – temperatuur – blaadjes – zon – wolken - seizoenen – maanden – ijzel

5. Welk woord is het?
Doel: auditieve ontwikkeling bevorderen

Door de volgende woorden letter voor letter uit te spreken moeten de kinderen goed luisteren welk woord er word gezegd.
U kunt het doen door de letters één voor één uit te spreken. Als de kinderen de juiste oplossing hebben gegeven kunt u samen met de kinderen de letters nog eens zeggen en het gehele woord opzeggen. U kunt hierbij uw handen gebruiken. 'Hak' met uw handen het woord in stukjes. Plak hem aan het eind weer aan elkaar. Zo leren de kinderen de goede leesrichting.

peen – jas – soep – boom – maan – slaap – kool – huis – slee – vis – bal – wak – ijs – beer – koud – jaar – deur – daar – koek – man – neus – vuur

6. Rijmen
Doel: ontwikkelen van het fonetisch bewustzijn
Welke woorden rijmen op elkaar? Wat betekent het eigenlijk als woorden rijmen? Kunnen de kinderen er zelf ook een paar bedenken.

Sjaal – kaal *– pen*
Peen *– staan –* ***steen***
Sneeuw *– wit –* ***meeuw***
Egel *– iglo –* ***ijspegel***

IJs – wijs *– wak*
Jas *– muts –* ***das***
Glad – nat *- droog*
Wit – *blauw* ***– pit***
Koud – *boom* ***– fout***
Dooien – gooien – *vriezen*
Vriezen *– hoesten –* ***niezen***
Kleur – deur – *daar*
Boot – ***weer – beer***
Wind – regen – *kind*

Jaar – maar – *kleur* ***– haar***
Koud – oud - stout *– bal*
Slee *– sneeuw –* ***zee – mee***
Slaap *– hout –* ***gaap – aap***
Droog – boog – *slee* ***– hoog***
Zout – koud – hout – *boot*

7. Welk woord is langer?
Doel: auditieve ontwikkeling
De kinderen moeten luisteren welk woord het langst is. Hoe komen ze achter het goede antwoord. Laat de kinderen de woorden verdelen in lettergrepen. Dit is het gemakkelijkst door de lettergrepen te klappen.

Sneeuw – ***ijsbaan***
Sneeuwbal *– glad*
IJsbeer *– egel*
Vriezen – ***sneeuwbalgevecht***
Bal – ***ijskoud***
IJspegel *– koud*

Pinguïn *– iglo*
Temperatuur *– koek*
Slee – ***erwtensoep***
Boerenkool *– worst*
Schaats – ***handschoen***
Zon – ***bewolking***
Wak – ***Elfstedentocht***
Beer – ***winterslaap***
Veranderen *- dooien*
Seizoen *– herfst*
Winter *– nat*
Glad – ***zomer***
Noordpool *– wit*

8. Opzegversje
Doel: woordenschat uitbreiding

Een sneeuwman is een grote pop.
Heel vaak heeft hij een hoedje op.
Een sneeuwman is een witte reus.
Hij heeft een lange wortelneus.
Een sneeuwman is van sneeuw gebouwd.
Hij heeft het altijd lekker koud.
Nooit heeft hij iemand iets gedaan.
Toch moet hij altijd buiten blijven staan.
Je snapt dat hij nooit eens niest,
terwijl het buiten zo hard vriest.
En dat ie nooit eens praat of lacht.
Hoewel... Wie weet... Misschien.. Vannacht.
Maar nee hoor. Hij beweegt zich nooit.
Hij blijft altijd maar staan totdat het dooit.

Deel 5:

Bijlagen

Bijlage 1 Boeken gr 1

Boeken over de winter algemeen

Depondt, Luk & Guido Van Genechten (2000) **Sneeuwman kan...**Uitgeverij Zirkroon,

Prentenboek waarin een jongetje fantaseert wat een sneeuwpop allemaal kan. De sneeuwpop, steeds vergezeld van een kuikenachtig vogeltje, kan naast gewoon staan dingen als glijden, schreeuwen, zingen, springen, huilen, enz. Eigenlijk net een mens. Als hij het warm krijgt, lijkt hij te huilen, maar hij blijkt te smelten. Maar zodra het gaat sneeuwen kan het jongetje de sneeuwman terug toveren. Grappig, eenvoudig verhaal, met duidelijk zwart omlijnde tekeningen in kleur. Per bladzijde een regel tekst in een heel grote, quasi geschreven letter, waarbij telkens de teksten van twee op elkaar volgende bladzijden rijmen.

Peanstra, Auck & Riemkje Pitstra (2003) **Tomke, winterboek mei CD,** Uitgeverij Afûk, Leeuwarden

Een boek over Tomke in de winter. Allemaal korte verhalen, opzegversjes en liedjes.

Meerdere auteurs (2002) **Schaatsen, sneeuw en snert, het grote boek over de winter.** Uitgeverij Unieboek, Houten

Bundel met 111 verhalen en enkele versjes over uiteenlopende aspecten van de winter en over de feestdagen in december. Vanaf 1 december heeft elke dag (inclusief de schrikkeldag) een verhaal/versje tot en met 20 maart, wanneer de lente begint. De verhalen/versjes zijn van een twintigtal auteurs, onder wie Jacques Vriens, Anne Takens en Joke Kranenborg. Ze zijn geïllustreerd door twintig illustratoren zoals Kees de Boer, Alex de Wolf en The Tjong Khing. Achterin het boek bevinden zich een 'Indeling op thema' (o.a. dieren, feestdagen, ijs, school), een register op auteur en een op illustrator. De verhalen beslaan twee pagina's, de versjes een. Het zijn belevenissen van enkele kinderen die voor in het boek worden geïntroduceerd. De verhalen zijn geschreven in de tegenwoordige tijd en de stijl is direct en luchtig. Elk verhaaltje/versje is geïllustreerd met kleurige vrolijke tekeningen. Zeer verzorgde uitgave die zich uitstekend leent om elke dag uit voor te lezen, op school of thuis.

Rius, Maria **Winter,** Uitgeverij Maklu, Appeldoorn

Het onderwerp winter wordt in dit goed verzorgde prentenboek in tekst en plaat uitgelegd aan jonge kinderen. Het gaat over sneeuwkristallen en spelen in de sneeuw, warme kleren, dieren in de winter, skiën, schaatsen en huiselijke gezelligheid. Op de zacht getinte, vriendelijke, omkaderde illustraties spelen twee kinderen de hoofdrol, soms in een groepje met andere kinderen. De eenvoudige tekst staat in enkele regels op de linkerbladzijde. Achter in het boek treft men de tekst en de muziek aan van een tikliedje/spelletje met gebruiksmogelijkheden. Op de laatste bladzijden staan adviezen en tips om het begrip winter aan kleuters zichtbaar en begrijpelijk te maken. Ze vergroten de bruikbaarheid van dit zeer toegankelijke prentenboek

Kuyper, Sjoerd & Jan Jutte (2003) **Een muts voor de maan.** Uitgeverij Leopold, Amsterdam

Krokodil kijkt naar buiten. Het is koud in de wereld.
Dassenweer wantenweer, mutsenweer.

En zo donker! Maar opeens... is daar de maan.
De maan kijkt naar krokodil en krokodil kijkt naar de maan.
Hij ziet: de maan heeft het koud, de maan wil ook een muts!
Krokodil maakt aap en kip wakker
Ze pakken een muts en een das en twee wanten
en klimmen op elkaar: aap op krokodil, kip fladderend op aap.
Zo kunnen ze bijna bij de maan.
Maar het is zo koud! Krokodil bibbert, krokodil niest...

Kuyper, Sjoerd & Sandra Klaassen **Robin op het ijs.** Uitgeverij Leopold, Amsterdam
Robin wordt uit zijn bed gehaald en moet zijn dikste kleren aantrekken. Hij gaat schaatsen, met mama en papa... in de nacht!

Boeken over dieren

Bedford, David & Jane Chapman (2001) **Tijs.** Uitgeverij Lemniscaat, Rotterdam
Het ijsbeertje Tijs wil net zo groot worden als zijn moeder en net zo hard lopen als zij. Moeder beer laat hem zien hoe het is om groot te zijn. Het lijkt Tijs geweldig, maar klein zijn heeft ook zijn voordelen.

Beer, de Hans, **Een ijsbeer in de tropen.** Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk
Lars, de kleine ijsbeer, drijft op een ijsschots weg uit zijn witte poolwereld. Hij komt in een land waar alles groen is. Hij ziet er planten en bloemen en ontmoet allerlei vreemde dieren. Wat een avontuur! Toch wil hij graag weer terug naar huis. Zijn nieuwe vriend Hippo, het nijlpaard, weet daar wel iets op.

Beer, de Hans, **Kleine IJsbeer en de Bange Haas.** Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk
Lars, de kleine ijsbeer, woont op de noordpool. Hij houdt ervan alleen te gaan wandelen. Op een dag hoort hij een luid gejammer. Het is Hugo, een sneeuwhaas, die in een diepe kuil is gevallen. Lars helpt hem uit de kuil en zo worden ze goede vrienden. Lars merkt wel dat Hugo een Bange Haas is en vindt zichzelf zéér moedig. Hij gaat naar het poolstation, klimt nieuwsgierig op het dak en valt door een gat naar binnen. Gelukkig is Hugo er nog.

Beer, de Hans**, Kleine IJsbeer help me vliegen.** Uitgeverij de vier windstreken, Rijswijk
Lars ontmoet papegaaiduiker Joeri. Joeri is gestrand op een schip, want zijn vleugels zitten vol met olie. Lars kent een bron waar Joeri zijn vleugels schoon kan weken. Terug bij het schip zien ze een grote luchtballon. Lars is nieuwsgierig en stapt in het mandje. Maar dan stijgt deze op! Joeri kan weer vliegen en springt uit de ballon. Nu is Lars alleen...

Beer, de Hans**, Kleine IJsbeer laat me niet alleen!** Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk
Lars voelt zich prima thuis in zijn witte wereld van sneeuw en ijs. Op een ochtend wordt hij wakker van een zielig gejank. In een ijskloof ontdekt hij het kleine poolhondje Nanouk, dat graag terug wil naar zijn ouders. Natuurlijk helpt Lars hem bij zijn zoektocht. Maar het opvliegende karakter van nanouk veroorzaakt heel wat problemen!

Beer, de Hans**, Kleine IJsbeer waar ga je naar toe?** Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk
Lars komt per ongeluk terecht in een vissersnet. Aan boord van het schip vaart

hij weg uit de poolzee en komt bij een grote stad. Gelukkig kent Nemo, de scheepskat, daar de weg. Lars kijkt zijn ogen uit. En hij wordt heel erg vuil! Daarom wil hij toch wel weer graag naar huis, naar de schone, witte noordpool.

Beer, de Hans**, Kleine IJsbeer wat is er mis?** Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk

Op de noordpool kun je leuk spelen. Maar alleen is maar alleen. Lars zou zo graag een broertje of zusje willen hebben! Op een dag ziet hij een ander klein beertje. Maar… dat is niet echt. Het is een val! Lars rolt in een angstig avontuur, voordat hij weer veilig thuiskomt.

Beer, de Hans**, Kleine IJsbeer weet jij de weg?** Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk

De zee is koud en vlak en overal ligt sneeuw en ijs. Geen wonder dat Lars zich verveelt. Maar dan ontmoet hij het tijgertje Theootje. Theootje is de weg kwijt en wil naar huis terug. Lars besluit hem te vergezellen en samen gaan ze een lange, avontuurlijke reis tegemoet.

Emmett, Jonathan & Vanessa Cabban (2006) **Ik wil een diamant** Uitgeverij Van Goor Amsterdam

Wanneer mol op een winterse middag uit zijn hol kruipt ziet hij dat het bos bedekt is met een witte, donzige deken. Mol heeft nog nooit sneeuw gezien en hij gaat op onderzoek uit. Tot zijn verassing vindt hij een mooie diamant in de sneeuw. Maar is dat wel een diamant?

Gnechten, Van Guido (2004) **Het geheim van IJsje.** Uitgeverij Clavis, Amsterdam

IJsbeer IJsje en mamma houden heel veel van elkaar. Ze zijn altijd samen. Of bijna altijd. Want sinds kort heeft IJsje een geheim, een geheim van hem alleen. Dat is leuk maar ook erg spannend.

Gnechten, Van Guido (2004) **Omdat ik sa wiis mei dy bin** Uitgeverij Clavis, Amsterdam

De kleine ijsbeer weet al heel veel dingen. Hij weet hoe hij vis vangen moet, hoe een sneeuwvlokje proef enz. Sommige dingen weet hij nog niet, maar het antwoord op de allerbelangrijkste vraag weet hij gelukkig wel.

Pfister, Marcus **PIT, De kleine piguin.** Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk

Pit, de kleine pinguïn, wil van alles: hij wil sierlijk kunnen lopen of vliegen, net als de vogels die op een dag een tussenlanding maken op de ijsvlakte waar Pit woont. Maar het lukt niet! Elke keer komt Pit weer op zijn buik of zijn achterste terecht. Tot de dag komt dat hij leert zwemmen.

Simmons, Jane (2000) **Truffels eerste winter.** Uitgeverij Zirkroon

Jane Simmons is vooral beroemd geworden door haar verhalen over het eendje Bommes. Maar dit prachtige boek over de winter is ook zeker de moeite waard! Truffel gaat samen met zijn broertje buiten verstoppertje spelen. Ineens gebeurt er iets, er komen allemaal rare witte vlokjes naar beneden. Zal dit dan sneeuw zijn? Het broertje is ineens wel heel moeilijk te zoeken.

Velthuis, Max **Kikker in de kou.** Uitgeverij Leopold, Amsterdam

Kikker bemerkt op een dag tot zijn schrik dat de wereld wit en koud is geworden. Hoewel zijn trouwe vrienden hem wijzen op alle pret die de winter met zich meebrengt, voelt Kikker zich hoe langer hoe ellendiger. Als hij bijna bevroren raakt, vangen zijn vrienden hem vol zorg en warmte op. Toch gaat het pas echt

weer goed met hem, als de lente zich aandient. Het sfeervolle kleurgebruik, kenmerkend voor het boek, komt op het omslag al tot uitdrukking. Iedere illustratie vormt een schilderijtje op zich.

Wadell, Martin & Sarah Fox-Davies (2002) **Sneeuwberen.** Uitgeverij Lemniscaat, Rotterdam

Mamma Beer speelt buiten met haar kleintjes die alledrie wit zien van de sneeuw. 'Wij zijn sneeuwberen,' zeggen de beertjes. 'Maar als jullie sneeuwberen zijn, waar zijn dan mijn drie kleine beertjes gebleven?' vraagt mamma Beer zich af.

'Ik weet niet waar we zijn,' zegt de grootste sneeuwbeer. 'Ik heb ons niet gezien,' zegt de middelste sneeuwbeer.'Wij zijn hier niet, mamma,' zegt de kleinste sneeuwbeer.

De hele dag spelen de sneeuwberen met mamma Beer in de sneeuw, totdat ze moe en koud zijn en naar huis gaan om op te warmen bij het haardvuur. De sneeuw op de sneeuwberen smelt en daar zijn mamma Beers drie kleine beertjes weer!

Bijlage 2 *Netwerk van begrippen*

Jas enzovoort = bekende begrippen
Slee enzovoort = basis begrippen
Eskimo enzovoort = extra begrippen

Winter

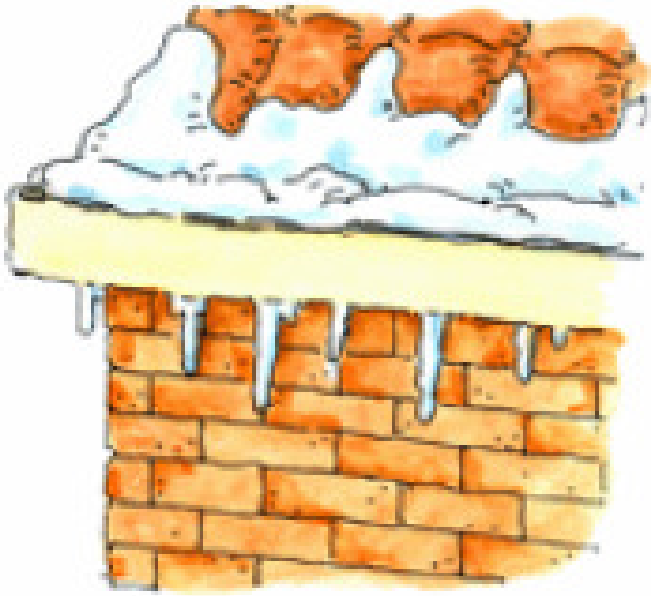
Zomer

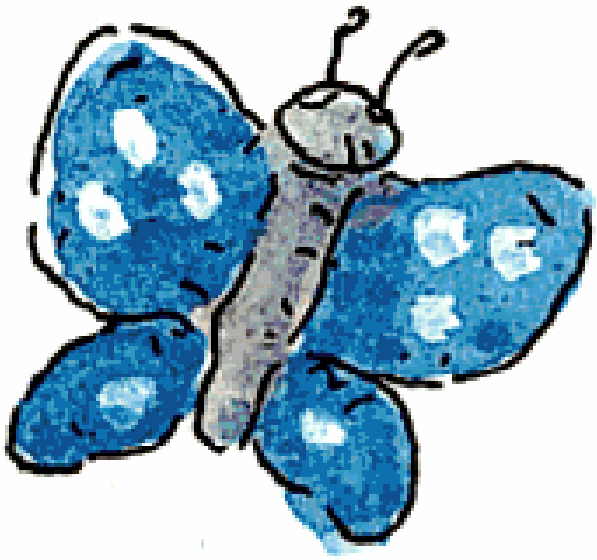

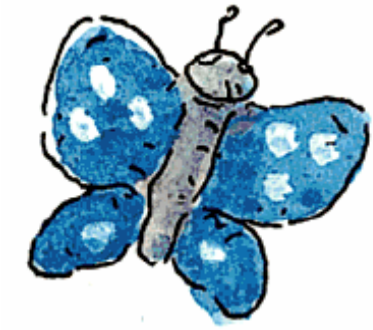

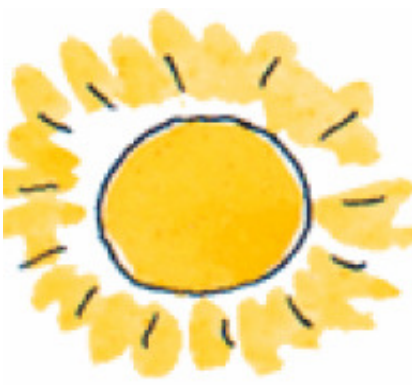

regen

handschoenen

capuchon

jas

hoed

trui

schaatsen

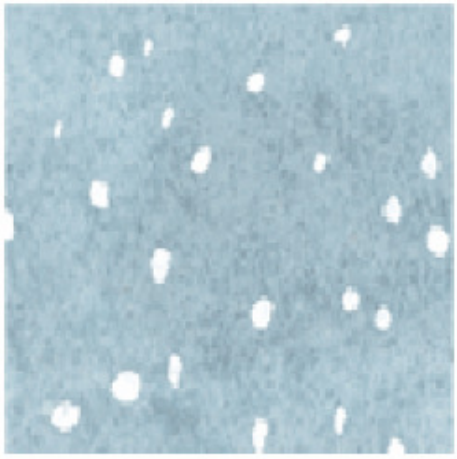
sneeuwpop

slee

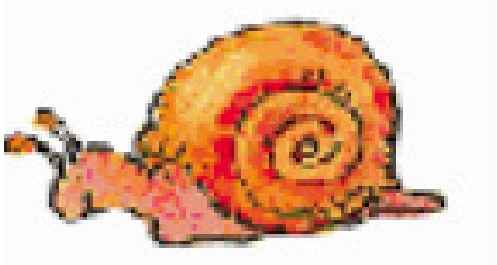
warme kleren

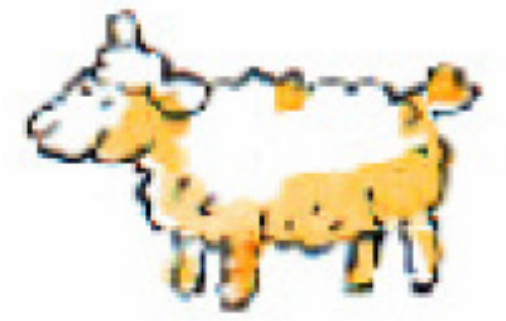
sneeuw

sneeuwbal maken

slak

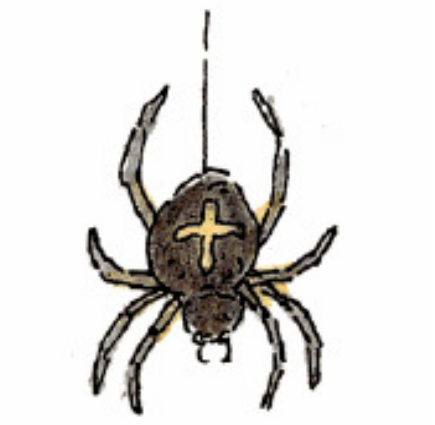
schaap

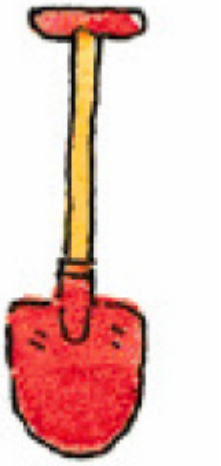
schort

schaar

spin

schep

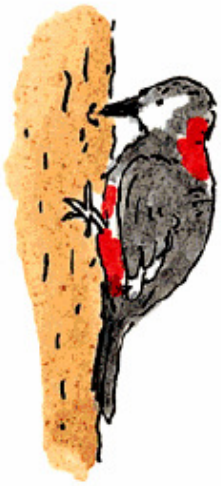
slippers

schoenen

sokken

specht

stam

sinterklaas

Winter: winterweer

Bijlage 9

Beheersing van basisbegrippen Datum .....

Receptieve beheersing / Productieve beheersing x	slee	schaatsen	binnen	kachel	buiten	sneeuwbal	ijsbaan	weer	droog	vriezen	dooien	Eten zoeken	winterslaap	nat	winter	hard	glad	
Naam																		